

అక్షరరథంకో నారయనం

పుచ్చపర్తి సుందరయ్య

విప్లవపథంలో నా పయనం

పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య

విప్లవపథంలో నా పయనం

పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

ఎమ్‌హెచ్ భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర
హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

Title : Putchalapalli Sundarayya

An Autobiography

అనువాదం : డా॥ ఎ .పి. విఠల్

మొదటి భాగం

1వ ముద్రణ	: మే, 1986,	ప్రతులు	:16,000
2వ ముద్రణ	: మే, 1990	ప్రతులు	: 4000
3వ ముద్రణ	: సెప్టెంబర్, 1994,	ప్రతులు	: 3000
4వ ముద్రణ	: జూలై, 2001	ప్రతులు	: 3000
5వ ముద్రణ	: అక్టోబర్, 2002	ప్రతులు	: 3000

రెండవ భాగం

1వ ముద్రణ	: మే, 1987,	ప్రతులు	:10,000
2వ ముద్రణ	: నవంబర్, 1992,	ప్రతులు	: 3000
3వ ముద్రణ	: జూలై, 1999,	ప్రతులు	: 3000
4వ ముద్రణ	: ఫిబ్రవరి, 2004,	ప్రతులు	: 3000

రెండు భాగాలు కలిపి

ప్రథమ ముద్రణ	: జూలై, 2009	ప్రతులు	: 2000

ప్రచురణ సంఖ్య : 1164

వెల: చీ 100

ప్రతులకు

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27608107

బ్రాంచీలు

హైదరాబాద్, విజయవాడ, విశాఖపట్నం, తిరుపతి, ఖమ్మం,

హన్మకొండ, నల్గొండ, గుంటూరు, ఒంగోలు

ముద్రణ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, హైదరాబాద్

విషయసూచిక

ప్రథమవర్ణంతి మా తొలి కానుక	7
మా మాట	9
బాల్యం, కుటుంబం, మా ఊరు	11
బావగారి నీడలో చదువు - తొలి పాఠాలు	19
రాజమండ్రిలో రాజకీయ చైతన్యం	23
మద్రాసులో విద్యాభ్యాసం - గాంధిజీ ప్రభావం	29
కమ్యూనిజంతో తొలి పరిచయం	41
సత్యాగ్రహోద్యమం	47
మొదటి అరెస్టు - బ్రిటిష్ పోరాటం	53
మళ్ళీ బెంగుళూరులో	71
గ్రామంలో కృషి - కూలీల సంఘం	85
కమ్యూనిస్టు పార్టీ నిర్మాణం	95
వికృత చర్యలు - కేంద్రకమిటీ	109
కాంగ్రెసు సోషలిస్టు పార్టీలో	117
కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ నిర్మాణంలో	145
రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో	159
ఆంధ్రదేశంలో పార్టీ విస్తరణ.	175

లైలాతో వివాహం	183
తెలంగాణా పోరాట ప్రారంభం	191
పోలీసు చర్య - పోరాటం కొనసాగింపు	201
రణదివె వాదనలు - అంతర్గత పరిణామాలు	205
దళాల దగ్గరకు.....	217
ఎన్నికలు - ఘన విజయాలు	225
తెలంగాణా పోరాటం - నా అనుభవాలు గుణపాఠాలు	229
రహస్య యంత్రాంగం - నాటి సహచరులు	247
అడవులలోకి ప్రయాణం : దళాలతో ముఖాముఖీ	261
పార్టీలో అంతర్గత విభేదాలు	277
ఎన్నికల తర్వాత	285
పార్టీ కేంద్రం, పార్లమెంటరీ రంగం	291
శాసనసభా రంగం	307
మార్క్సిస్టు పార్టీ ఆవిర్భావం	317
ప్రభుత్వ నిర్బంధకాండ, దుష్ప్రచారం	333
మహాసభలో చికిత్స	339
అంతర్జాతీయ ప్రభావం	349
1967 ఎన్నికలు	359
నగ్జలైట్ చీలిక	364
కార్యకర్తలతో సంబంధాలు కీలకం	374

ప్రథమవర్గంతి మా తొలి కానుక

కాలానికి కళ్ళాలు లేవు. వద్దన్నా కాదన్నా ప్రయాణం అది సాగిస్తూనే వుంటుంది. సుందరయ్య గారు అస్తమించి అప్పుడే సంవత్సరం అయింది. మే 19 రానే వచ్చింది. ఆ మహనీయుడి జ్ఞాపకార్థం యీ తొలి వర్గంతికి ఏమిటి చెయ్యడం అన్న ఆవేదన కలిగింది. ఆయన జీవిత కథను రాసి ముద్రించుదామంటే ఆయన తన విప్లవ పథాన్ని గురించి చెప్పినదంతా చదవకుండా అటువంటి ప్రయత్నం చేయడం వలన ఆ రచనకు న్యాయం జరగదనిపించింది. కాగా ఆయన ఆత్మకథనే అచ్చు వేద్దామంటే అందులో ఒక భాగాన్ని డీకోడ్ చేయడం సాధ్యపడ్డది. ఇంగ్లీషులో వారు చెబుతుంటే టేపేరికార్డు చేయడం జరిగింది. ఆ టేపేరికార్డు ప్రసంగాన్ని ఇంగ్లీషులో టైపు చేయించడానికి చాలా శ్రమ, వ్యవధి కావలసి వచ్చింది. మళ్ళీ దాన్ని తెలుగులోకి అనువదించడానికీ వ్యవధి పట్టింది. ఇవన్నీ తర్జున భర్జునలు చేసుకొని, తయారైన మేరకు ఆయన స్వవచనాన్నే పార్టీకి, ప్రజలకు అందించడం యీ వర్గంతి సమయానికి కానుకగా సమర్పించడం సముచితం అన్న నిర్ణయానికి వచ్చాం. బాల్యదశ, కుటుంబ వ్యవహారాలు, విప్లవోద్యమ ప్రవేశం, తెలంగాణా పోరాట ప్రారంభం, రాజకీయ స్వాతంత్ర్య సాధన, 1948లో కలకత్తాలో జరిగిన రెండవ పార్టీ మహాసభ పరిమాణాలు పేర్కొన్న మేరకు యీ తొలిభాగాన్ని 'విప్లవ పథంలో నా పయనం' అన్న పేరిట ముద్రించి అందిస్తున్నాం.

దీన్ని పేరుకు స్వీయ చరిత్ర అనుకున్నా పార్టీ చరిత్రా, ఆయన జీవితం మిళితమై వున్న మేలు కలయిక ఇది. అదైనా వాస్తవంగా పార్టీ కార్యదర్శి వర్గ కొర్కెసు మన్నించి ఆయన చేసిన పని మాత్రమే. ఆయన ఆరోగ్యం క్షీణిస్తూండటాన్ని గమనించిన కార్యదర్శి వర్గం పార్టీ చరిత్రనూ, ఆయన జీవితానుభవాలను భావితరాలకు అందించే ప్రయత్నం చేయమని అదే పనిగా వత్తిడి చేసింది. పనిభారాన్ని తగ్గించుకొని

ఈ చారిత్రక ప్రయోజనం కొరకు ఏమైనా కేంద్రీకరిస్తే కామ్రేడ్స్ ఎ.పి.విరల్, వి. శ్రీహరి వంటి యువ రచయితల తోడ్పాటు తీసుకోవచ్చని చెప్పి, ఆ ప్రయత్నానికి పూనుకోవడం జరిగింది. ఈ విధంగా ఆయన అంతిమఘట్టంలో రాలినపండు యీ 'విప్లవపథంలో నా పయనం'

దీనికి పెద్దలచే ఒక ఉపోద్ఘాతం రాయించాలని తొలుత తలపెట్టాం. కాని ఈ గ్రంథం పూర్తికాకుండా, దాన్ని చదవకుండా ఉపోద్ఘాతం రాయమనడం అనుచితమని భావించి, ప్రచురణ కర్తలంగానే ఈ సమాచారాన్ని తెలుపుకుంటున్నాం.

కామ్రేడ్ లీలా సుందరయ్య ఆయన దీర్ఘకాల అనుచరుడు కామ్రేడ్ చారి, నవయుగ ఫిలింస్ వారికి సంబంధించిన సూర్యప్రకాశరావుగారు ఎంతో ఓర్పుతో కృషి చేయకపోతే ఇంతలో యీ భాగం అయినా ముద్రణకు సిద్ధమయ్యేదిగాదు. అదే విధంగా యీ పని పూర్తి చేయడానికి, అనువదించడానికి డాక్టర్ ఎ.పి.విరల్ కృషి గణనీయం. వారందరికీ ప్రచురణకర్తలంగా విప్లవాభినందనలు, ధన్యవాదాలు తెలుపుతున్నాం.

ఆ ఆదర్శమూర్తి, పీడిత ప్రజల ప్రియతమ నాయకుడి జీవిత సందేశాన్ని ఆయన ప్రథమ వర్ణంతి సందర్భంగా ప్రజాసీకానికి అందించమని ప్రదేశ్ కమిటీ పార్టీశాఖలకు పిలుపు ఇచ్చింది. ఆ సందర్భంగా “ప్రజాశక్తి ప్రచురణాలయం” ఉదతా భక్తిగా యీ ప్రచురణను ప్రజల ముందుంచుతోంది.

విజయవాడ

19-5-86

విప్లవాభివందనలతో

ప్రచురణకర్తలు

మా మాట

“విప్లవపథంలో నా పయనం” అన్న సుందరయ్యగారి ఆత్మకథ రెండవ భాగాన్ని మీకు ఇందులో అందిస్తున్నాం. మే 1వ తేదీకి ఆ మహనీయుడి 76వ జన్మదినోత్సవం జరుగుతుంది. మే 19వ తేదీకి ఆయన మూడవ వర్ధంతి వస్తోంది. ఆ సందర్భానికి గ్రంథస్తం అయిన యీ అమూల్య ప్రచురణతోపాటు “సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్ర” నిర్మాణాన్ని కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజాసేవకుని సమర్పించుకోవాలని దాని ట్రస్టు కమిటీ ఆశించింది. కాని దాని తుది మెరుగులు దిద్దడంలో కొద్ది మాసాలు ఆలస్యం అయ్యేట్లున్నది.

ఈలోగా ఒక విచారకర పరిణామం కలిగింది. ఆయన జీవిత భాగస్వామిని, తోటి కామ్రేడూ శ్రీమతి లీలా సుందరయ్య మార్చి 21వ తేదీన అస్తమించారు. ఆ ఆత్మకథ రెండవ భాగం ప్రచురణకు, విజ్ఞాన కేంద్ర ప్రారంభోత్సవానికి అత్యంత ఆసక్తితో ఎదురు చూస్తూ ఆమె అసువులు బాశారు. ఆమె ఆత్మకథనూ, జీవితగాథనూ కూడా తర్వాత అచ్చువేసి అందించగలమని ఆశిస్తున్నాం.

ప్రథమ వర్ధంతి సందర్భంగా మేము సమర్పించిన యీ ఆత్మకథ తొలి భాగంలో సుందరయ్యగారి బాల్యం నుండి స్వాతంత్ర్యం వచ్చేవరకు చెప్పబడి వున్నది. ఇప్పుడీ రెండవ భాగం తెలంగాణా పోరాటంతో ప్రారంభమై 1976 వరకు చెప్పబడినది. మొదటి భాగం వలెనే యీ రెండవ భాగాన్ని కూడా అందించడానికి డాక్టర్ ఎ.పి. విరల్ చేసిన కృషి ప్రశంసనీయం.

విప్లవకారులైన కమ్యూనిస్టులకు కామ్రేడ్ సుందరయ్య అనేక విధాల ఆదర్శమూర్తి. ఆయన త్యాగం, దీక్ష అమోఘమైనవి. ప్రజాసేవకులకు, భావిపౌరులకు ఆయన జీవితమే ఒక మహోన్నత సందేశం. అందులో రెండవ భాగాన్ని మరో కానుకగా సమర్పిస్తున్నాం.

19-4-1988

విప్లవాభివందనలతో

విజయవాడ

ప్రచురణకర్తలు

బాల్యం, కుటుంబం, మా ఊరు

అలగానిపాడు నెల్లూరుజిల్లా కోవూరు తాలూకాలో ఒక గ్రామం. మా నాయన పుచ్చలపల్లి వెంకటరామిరెడ్డి. తల్లిశేషమ్మ. మాది భూస్వామ్య కుటుంబం. మాకు 50 ఎకరాల భూమి వుండేది. పుచ్చలపల్లి కుటుంబం ఆ ప్రాంతంలో చాలా పలుకుబడి గలది.

అందరికన్నా పెద్ద మా అన్న, ఆ తర్వాత వరుసగా నలుగురు ఆడపిల్లలు, ఆ తర్వాత నేను పుట్టాను. సహజంగా ఆ రోజుల్లో మా అమ్మా, నాన్న మిగతా కుటుంబసభ్యులు మగపిల్లవాడికోసం ఎదురుచూస్తుండగా పుట్టాను కదా, అందుకని నన్ను అమితగారాబంగా చూసుకునేవారు. మా చిన్నక్కకు నాకూ 16 నెలలు కూడా తేడా లేదు. మా అమ్మ అంటూండేది “మీ అక్క తాగాల్సిన పాలు కూడా నువ్వే తాగావు. అందుకనే అది అంత బలహీనంగా వున్నది” అని, నా తర్వాత రామచంద్రారెడ్డి డాక్టరు రామచంద్రారెడ్డిగా ఆయన అందరికీ తెలిసినవాడే.

కనిగిరి రిజర్వాయర్ తూర్పు కాలువ క్రింద ఊరుమాది. మాగాణి. మా ఉళ్ళో గతంలో మాదే పెద్ద భూస్వామ్య కుటుంబంగా వుండేది. మా నాయన వాళ్ళు నలుగురు అన్నదమ్ములు. మా నాయన మూడవవాడు. మా తాత హయాంలో ఆ ఉళ్ళో చాలా భూమి మాదే. అయితే అంత భూమిని సేద్యం చేయటం కష్టమయ్యేది. శిస్తులు మాత్రం తప్పేవి కావు. అందుకని ఈ భూములు మా కొద్దు, శిస్తు నుండి మమ్ములను మినహాయించండి అని ప్రభుత్వానికి దరఖాస్తు పెట్టుకుని చాలా భూమిని ఆ విధంగా వదిలించుకున్నారు.

మా పొలాల్లో పనిచేసే వ్యవసాయ కూలీలు, జీతగాళ్ళద్వారా నాకు తర్వాత ఒక విషయం తెలిసింది. గ్రామానికి వున్న ఉమ్మడి భూమిలో “నాగలి వాటా” అనో “నాగలి కొట్టువాటా” అనో ‘ఎద్దుల వాటా’ అనో “కాడివాటా అనో” ప్రతి వారికీ ఒక

వాటా వుండేది. అప్పట్లో నాకీ విషయం అంత ముఖ్యంగా తోచలేదు కాని, ఆ తర్వాతి దశలో సమాజాన్ని గూర్చి అర్థం చేసుకునే క్రమంలో, నాటి ఉమ్మడి భూమికి సహజ పరిణామక్రమంలో వున్న ప్రాధాన్యత తెలుసుకున్నాను.

ఇక మా కుటుంబం విషయానికివస్తే, మా అమ్మ మా నాయన రెండో భార్య. మొదటి భార్య పిల్లలు కలగకుండానే చనిపోతే మా అమ్మను చేసుకున్నాడు. మా తమ్ముడు రామచంద్రారెడ్డి తర్వాత ఒక అబ్బాయి పుట్టాడు. కానీ చనిపోయి పుట్టాడు. ఆ తర్వాత 1919 మార్చిలో శివరాత్రి ముందురోజు మా నాయన చనిపోయాడు. అప్పటికి నా కారేళ్ళు. మా పెద్దన్నకు 16 సంవత్సరాలు.

అప్పుడు కొన్ని మూఢనమ్మకాలుండేవి. ఇప్పటికీ అవి పూర్తిగా పోలేదనుకోండి. తన ఆఖరి కొడుకు బతికివున్నట్టుయితే మా నాయన కూడా బతికి వుండేవాడని, వాడు చచ్చిపోయి పుట్టటం వల్ల మా నాయన పోయాడనీ - మా అమ్మ అంటూండేది.

మా నాయనను గూర్చి కొంచెం నాకు గుర్తువున్నది. చెప్పాను గదా మా నాయన వాళ్ళు నలుగురు అన్నదమ్ములని. ఆస్తుల పంపకాల సందర్భంలో గొడవలుండేవి. ఊరునడాన పెద్ద ఖాళీ స్థలమూ, పెద్ద బంగళా పెంకుల యిల్లు మాది. ఒక రోజు మా నాయన ఇంటి ముందు మంచం మీద కూర్చున్నాడు. పెద్దగా అరుచుకుంటూ మా చిన్నాన్న పిల్లలు మా నాయనను కొట్టేందుకు వచ్చారు. అప్పటికే మా నాయన వృద్ధుడు. అయినా పక్కనే వున్న “వసికెట్టు” ఒకటి తీసుకుని ఎదుర్కొన్నాడు. తర్వాత వాళ్ళు వీళ్ళు వచ్చారు, సర్దారు. గ్రామాలలో తగాదాల స్వరూప స్వభావాలకు యిది ఒక ఉదాహరణ. అలాగే యింకోసారి మా యింట్లో నీళ్ళబావి దగ్గర తగాదా అయి మా నాన్నకు ప్రత్యర్థులుగా వున్న వాళ్ళు మా పశువులకు నీళ్ళు పెట్టే పెద్ద తొట్టెను పగులగొట్టారు.

మా నాయనతో పాటు నేనూ, మా తమ్ముడూ అప్పుడప్పుడు చేసుకెళ్తుండే వాళ్ళం, జీతగాళ్ళు, వాళ్ళు వుండే వాళ్ళు. మా నాయనను చేపలు పట్టి తనకో చిన్నచేప నివ్వమని మా తమ్ముడు మారాం చేసేవాడు. అదీ మా నాన్నే చెయ్యాలి. ఇంకెవ్వరు చేసినా మారాం చేసేవాడు. ఒక్కోసారి శ్రద్ధగా మా తమ్ముడు కోరినట్లే మా నాయన చేసేవాడు. ఒక్కోసారి కోప్పడేవాడు.

ఒకసారి మా నాయన చేసుకు వెళ్తుంటే మామూలుగా మా తమ్ముడు వెంటపడ్డాడు. మా అమ్మను కేకేసి “వీడ్చి రానివ్వకు. నువ్వే జాగ్రత్తగా అట్టేపెట్టుకో” అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. మా అమ్మ ఏదో పొయ్యి మీద పెట్టి ఆ సందర్భంలో వాణ్ణి పట్టించుకోలేదు. మా తమ్ముడు రోడ్డున పడ్డాడు. ఎవరిదో ఎద్దు కట్టువిప్పుకుని బజారున పడ్డది. అది మా తమ్ముడు కాలు తొక్కింది. గాయం, నెత్తురూను.

మా అమ్మ గబగబా వచ్చి, వాణ్ణి తీసుకుని ఏడుస్తూ కాలికి పసుపూ అదీ రాస్తున్నది. అయినా నెత్తురు బాగానే కారుతున్నది. ఇంతలో మా నాయన వచ్చాడు. మా అమ్మకు రెండు తగిలించాడు. “నిన్ను పిల్లాణ్ణి చూడమని చెప్తే, అంత నిర్లక్ష్యంగా వదిలిపెడతావా! ఈ నెత్తురు చూసి ఏడుస్తున్నావ్! ఏడిస్తే వాడి గాయం మాస్తుందా?” అని అరిచాడు. తండ్రికి కొడుకు మీద వుండే ప్రేమనే గాక, తన కోపాన్ని ఏ తప్పు చెయ్యని భార్య మీద చూపించే ధోరణి కూడా వెల్లడయిందన్న మాట! ఆ తర్వాత నా జీవితంలో కుటుంబాల సంబంధాల పట్ల అవగాహన విషయంలో ఈ ఘటన ప్రభావం వుంది.

మా నాన్న పొలంలో దిగి ప్రతిరోజూ పనిచేసేవాడు కాదు. అయినా, దుక్కి దున్నడంలో, నాట్లు వేయడంలో, మోపులు మొయ్యడంలో, కోతకోయడంలో, తూర్పారపట్టడంలో, సూర్పిళ్ళలో మా నాన్న “మంచి పనివాడు” అని మా జీతగాళ్ళు అనేవాళ్ళు. ఊళ్ళో ఎవరూ ఆయనకిలాంటి వ్యవసాయ పనుల్లో సాటిరారు అని చెప్పుకునేవారు. తను చేసి, ఇట్లా చెయ్యాలని పనివాళ్ళకు చూపించేవాడు.

వీధి బడిలో విద్యాభ్యాసం

మా వాళ్ళో ఒకటే వీధి బడి వుండేది. గవర్నమెంటు స్కూలు గాని, గుర్తింపబడిన స్కూలుగానీ లేదు. అక్కడ నాకు గుర్తున్నంత వరకు పంతులుగారి పేరు ఏచిలూరి సీతారామయ్యగారు. ఆ బళ్ళోకే వ్యవసాయదార్ల పిల్లలు, చేనేత వాళ్ళ పిల్లలు వెళ్ళేవారు. హరిజనులు తదితరులకు బడి అంటూ లేదు. ఈ బళ్ళోకి వాళ్ళను చేర్చుకునేవారు కారు.

నన్నుబడికి పంపించాలంటే మొదట్లో బ్రహ్మప్రళయం అయ్యేది. నేను అల్లరి పిల్లవాణ్ణిని పేరు. బడికి పోనని మొరాయించేవాణ్ణి. బలవంతంగా లాక్కెళ్ళి కూర్చోబెట్టేవారు. అక్కడ యేదో అల్లరి చేసేవాణ్ణి. ఒకటి రెండుసార్లు పంతులుగారు బెత్తం విరిగిపోయేట్లు కొట్టారు కూడా!

ఆ తర్వాత స్కూలుకెళ్ళటం అలవాటయింది. ఇక “బడి”కి వెళ్ళడం, పాఠాలు వలెనేయటం అంతా సజావుగా జరిగేది. అప్పుడు మాకు “పెద్ద బాలశిక్ష” పాఠ్యగ్రంథం. అందులోని అక్షరాలు, ఎక్కులు, వీటన్నింటా చురుకుగా అందరికన్నా ముందు వుండేవాణ్ణి. మా పంతులుగారి దృష్టిలోనే కాదు, పిల్లలందరి దృష్టిలో కూడా నేను బాగా చదివే పిల్లవాణ్ణి? కోటంరెడ్డి కోటిరెడ్డి అని మా బంధువులు కుర్రవాడు అప్పట్లో మాకు “మానేటర్”గా వుండేవాడు. అంటే పిల్లలకు నాయకుడన్న మాట! ఆ తర్వాత కాలంలో

మా గ్రామంలో నేను చేపట్టిన కార్యక్రమాలలో నాతోపాటు ఉత్సాహంగా పాల్గొనేవాడు. అలాగే మా అక్క కూడా అక్కడే చదివేది. వీళ్ళిద్దరూ నాకు మిగతా పిల్లలింకా నేర్చుకోని పెద్దబాల శిక్షలోని పాఠాలు చెప్పేవాళ్ళు. అది కూడా నేను చాలా త్వరగా పెద్దబాలశిక్ష పూర్తి చేయడానికి దోహదపడింది.

నాకు బాగా గుర్తు! నేల మీద అక్షరాలు, గుణింతాలు అవీ నేను రాయడం మా పంతులుగారు మిగతా పిల్లలతో అనేవారు “వాడు చూడండి మీ అందరికంటే చిన్న అయినా అప్పుడే ఎంత తొందరగా నేర్చుకొంటున్నాడో” అని. 20వ ఎక్కం వరకు గడగడా అప్పచెప్పగలిగేవాణ్ణి. అంతేకాదు - అప్పటికి వేమన, సుమతీ శతకాల్లోని పద్యాలు కొన్ని కంఠతా వచ్చేవి. వీటి ప్రభావం ఆ తర్వాత నా జీవితంలో ఖచ్చితంగా వుంది. పెద్దయిన తర్వాత మరింత క్షుణ్ణంగా ఈ శతకాలను చదివాను.

ఈ రోజుల్లో విద్యావిధానం మరింత శాస్త్రీయంగా రూపొందించబడింది. కానీ ఆ రోజుల్లో అక్షరాలు, గుణింతాలు, ఎక్కాలు “పెద్ద బాలశిక్ష” చిన్నపద్యాలు - ఇవి వుండేవి. అయితే ఇప్పుడున్న శాస్త్రీయ విద్యా విధానం మంచిదా, ఆనాటి పద్ధతి మంచిదా అంటే చెప్పగలంతటి అధికారయుత సామర్థ్యం నాకు లేదు. ఏమైనా అప్పుడున్న ఆ పాత పద్ధతి నా వరకూ నాకు మంచినే చేసింది.

మా ఊరు

ఇక మా అన్న చదివింది ఆ వీధిబడి చదువు మాత్రమే. మా నాయనతో పొలం వెళ్ళి వచ్చేవాడు. మా అమ్మ, మిగతా మా అక్కలూ ఇంటి పనంతా చేసేవారు. వూళ్ళో బావుల్లో నీరు కొంచెం ఉప్పుగా వుండేవి. మంచి నీళ్ళ బావి దూరంగా వుండేది. అంత దూరం నుంచి మంచినీళ్ళు మాత్రం హరిజనేతర జీతగాళ్ళు తెచ్చేవాళ్ళు.

నేను కొంచెం చదువుకుని ఇంటికి వచ్చేవరకు కూడా హరిజనులు పక్కలేయడం పాలు పిండటం, మంచి నీళ్ళు తేవటం వంటి పనులు చేయకూడదని వుండేది. పశువుల కొట్టం శుభ్రం చేయటం, బల్లలూ అవీ తుడిచి శుభ్రంగా వుంచటం - ఇలాంటి పనులు చేసేవాళ్ళు. అయితే గిన్నెలు తోముకోవడం, వంటపని, ఇల్లు ఊడ్చుకోవడం, పాలు పితుకోవడం వంటి ఇంటి పనులు మా అమ్మ, మా అక్కలు చేసేవారు. మా అక్కలందరికీ వీధిబడి చదువులే! ఆ బడిలో చదువంటే పెద్దబాలశిక్ష, శతకాలు తెలుగు రామాయణ, భారత గాథల్లో కొన్ని భాగాలు! దాంతో చదువు పూర్తయినట్లే. ఇక భూగోళమూ, చరిత్ర, సామాన్య శాస్త్రము ఇలాంటి అంశాలు వుండేవేకావు.

End of Preview.

Rest of the book can be read @

<http://kinige.com/book/Viplavapathamlo+Napayanam>

* * *